

Αρχική σελίδα>Προσφυγή στη δικαιοσύνη>Πού και πώς>Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει;
Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει;

Γαλλία

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

Το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο δεν αποτελεί αντικείμενο κωδικοποίησης ή ειδικής νομοθεσίας. Η πλειονότητα των αρχών και των κανόνων σύγκρουσης νόμων έχουν δημιουργηθεί από τη νομολογία, με ορισμένες εξαιρέσεις που είναι διασκορπισμένες σε διάφορους κώδικες, κυρίως όμως στον αστικό κώδικα, ανάλογα με το αντικείμενό τους.

Το περιεχόμενο των διαφόρων κωδίκων είναι διαθέσιμο επιγραμματικά στη διεύθυνση:

<https://www.legifrance.gouv.fr>

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Η Γαλλία δεσμεύεται από 24 συμβάσεις που θεσπίστηκαν υπό την αιγίδα της Συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο. Ο κατάλογος των σχετικών συμβάσεων είναι διαθέσιμος στον δικτυακό τόπο της Διάσκεψης.

<https://www.hcch.net/fr/states/hcch-members/details1/?sid=39>

Η Γαλλία είναι επίσης συμβαλλόμενο μέρος και σε άλλες πολυμερείς συμβάσεις, ιδίως συμβάσεις που περιέχουν ουσιαστικούς κανόνες όπως είναι η Σύμβαση της Βιέννης του 1980 για τις διεθνείς πωλήσεις κινητών πραγμάτων.

Όλες τις συμβάσεις στις οποίες η Γαλλία είναι συμβαλλόμενο μέρος αναφέρονται στη βάση των συνθηκών και συμφωνιών που τηρείται στο Υπουργείο Εξωτερικών και Ευρωπαϊκών Υποθέσεων: <https://basedoc.diplomatie.gouv.fr/exl-php/cadcgp.php>

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Η Γαλλία έχει συνάψει πολυάριθμες διμερείς συμβάσεις, ορισμένες εκ των οποίων περιέχουν κανόνες σύγκρουσης νόμων. Οι συμβάσεις αυτές μπορούν επίσης να αναζητηθούν στην ανωτέρω βάση.

2 Εφαρμογή των κανονων που διεποουν τη συγκρουση των νομων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Το δικονομικό καθεστώς του κανόνα σύγκρουσης διαφέρει αναλόγως του αν τα μέρη έχουν την ελευθερία διάθεσης των επίδικων δικαιωμάτων, ανεξάρτητα από την πηγή του σχετικού κανόνα σύγκρουσης (εθνικό δίκαιο, ευρωπαϊκός κανονισμός, διεθνής σύμβαση).

Όταν η διαφορά αφορά θέμα για το οποίο οι διάδικοι έχουν ελευθερία διάθεσης των δικαιωμάτων τους, δηλαδή κυρίως περιουσιακά θέματα (συμβάσεις, αστική ευθύνη, εμπράγματα δικαιώματα, κ.λπ.), τότε ο δικαστής δεν είναι υποχρεωμένος να εφαρμόσει αυτεπαγγέλτως τον κανόνα σύγκρουσης, όταν κανείς διάδικος δεν ζητεί την εφαρμογή αλλοδαπού δικαίου. Έχει απλώς την ευχέρεια να το πράξει, εκτός αν υπάρχει διαδικαστική συμφωνία των διαδίκων για την εφαρμογή του γαλλικού δικαίου. Κατά συνέπεια, εναπόκειται στους διαδίκους να ζητήσουν την εφαρμογή του κανόνα σύγκρουσης νόμων.

Αντιθέτως, όταν η διαφορά αφορά θέμα για το οποίο οι διάδικοι δεν έχουν ελευθερία διάθεσης των δικαιωμάτων τους, κυρίως μη περιουσιακά ζητήματα (προσωπική κατάσταση), ο δικαστής είναι υποχρεωμένος να εφαρμόσει αυτεπαγγέλτως τον κανόνα σύγκρουσης νόμων.

2.2 Παραπομπή

Η αρχή της παραπομπής έχει γίνει δεκτή από μακρού χρόνου στη νομολογία, είτε πρόκειται για την αναπαραπομπή (παραπομπή στο γαλλικό δίκαιο, το οποίο και εφαρμόζεται στη συνέχεια) είτε πρόκειται για την περαιτέρω παραπομπή (παραπομπή σε τρίτο δίκαιο που αποδέχεται την εφαρμογή του).

Η νομολογία εφαρμόζει λοιπόν τακτικά την παραπομπή, με την επιφύλαξη του αποκλεισμού της από ευρωπαϊκό κανονισμό ή από εφαρμοστέα διεθνή σύμβαση, σε ό,τι αφορά την προσωπική κατάσταση και το τυπικό κύρος των δικαιοπραξιών, κυρίως σε θέματα γάμου και διαθήκης. Όσον αφορά την κληρονομική διαδοχή, η νομολογία τείνει πλέον να περιορίσει το πεδίο της παραπομπής μόνον στην περίπτωση που αυτή επιτρέπει την επίτευξη ενότητας της κληρονομιάς, διά της εφαρμογής ενός μόνο δικαίου στο σύνολο της κινητής και στο σύνολο της ακίνητης περιουσίας.

Αντιθέτως, η νομολογία απέκλειε πάντοτε την παραπομπή στα θέματα για τα οποία τα μέρη έχουν την ελευθερία να επιλέγουν το εφαρμοστέο δίκαιο, όπως είναι οι περιουσιακές σχέσεις των συζύγων και οι συμβάσεις.

2.3 Μεταβολή του συνδεδειγμένου στοιχείου

Η μεταβολή του συνδεδειγμένου στοιχείου, ή μεταβλητή σύγκρουση, ορίζεται ως χρονική σύγκρουση νόμων λόγω της χωρικής μετακίνησης του συνδεδειγμένου στοιχείου. Τίθεται, επομένως, το ερώτημα υπό ποιες προϋποθέσεις μπορεί να εφαρμοστεί η νέα νομοθεσία, αντί εκείνης που προκύπτει από την προηγούμενη κατάσταση.

Ο κανόνας σύγκρουσης καθορίζει ο ίδιος τις προϋποθέσεις εφαρμογής στον χρόνο του κριτηρίου σύνδεσης που προβλέπει. Για παράδειγμα, ο κανόνας σύγκρουσης που τίθεται στο άρθρο 311-14 του αστικού κώδικα όσον αφορά τον δεσμό γονέα και τέκνου καθορίζει ο ίδιος τις προϋποθέσεις εφαρμογής στον χρόνο του κριτηρίου σύνδεσης, καθόσον ορίζει ότι το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση της μητέρας πρέπει να εκτιμάται κατά την ημέρα της γέννησης του τέκνου.

Εξαιρουμένου αυτού του παραδείγματος, οι λύσεις δίνονται από τη νομολογία, η οποία τείνει να στηρίζεται στις αρχές του γαλλικού μεταβατικού δικαίου, δηλαδή, αφενός, στην άμεση εφαρμογή του νέου νόμου στα μελλοντικά αποτελέσματα ήδη υφιστάμενων καταστάσεων και, αφετέρου, στη μη αναδρομική εφαρμογή του νέου νόμου προς διαπίστωση της σύστασης ή της παύσης μιας έννομης σχέσης.

Επομένως, σε θέματα γάμου, ο νέος νόμος εφαρμόζεται αμέσως στα αποτελέσματα του γάμου καθώς και στη λύση του. Αντίθετα, οι προϋποθέσεις για τη σύναψη του γάμου εξακολουθούν να διέπονται από το δίκαιο που ήταν εφαρμοστέο την ημέρα της σύναψης του.

Τα εμπράγματα δικαιώματα επί κινητών πραγμάτων διέπονται άμεσα από το δίκαιο της νέας κατάστασης του σχετικού πράγματος. Η λύση αυτή εκτείνεται και σε όλες τις ασφάλειες εκ συμβάσεως που έχουν συσταθεί στο εξωτερικό. Κατά συνέπεια, οι εν λόγω ασφάλειες θα στερούνται οποιουδήποτε αποτελέσματος στη Γαλλία, στις περιπτώσεις που το πράγμα εισήχθη κατόπιν στη χώρα, εφόσον δεν ανταποκρίνονται στα πρότυπα του γαλλικού δικαίου. Για παράδειγμα, δεν κατέστη δυνατό να γίνει στη Γαλλία επίκληση ρήτρας παρακράτησης της κυριότητας –η οποία είχε συναφθεί στη Γερμανία υπέρ Γερμανού δανειστή για πράγμα το οποίο βρισκόταν μεν στη Γερμανία, στη συνέχεια όμως εισήχθη στη Γαλλία– για τον λόγο ότι η ρήτρα αυτή συνιστούσε καταπιστευτέο όρο (lex commissoria), ο οποίος, κατά τον χρόνο εκείνο, απαγορευόταν από τη γαλλική νομοθεσία.

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

— Άμεση εφαρμογή γαλλικού ή αλλοδαπού κανόνα δημόσιας τάξης

Οι ουσιαστικές διατάξεις του γαλλικού δικαίου, όπως και αλλοδαπού δικαίου, μπορούν να εφαρμόζονται αμέσως από τον Γάλλο δικαστή, χωρίς εφαρμογή της μεθόδου του κανόνα σύγκρουσης, εφόσον μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστούν κανόνες δημόσιας τάξης. Το γαλλικό δίκαιο δεν δίνει κανέναν ορισμό της έννοιας της δημόσιας τάξης. Επομένως, ο χαρακτηρισμός αυτός γίνεται κατά περίπτωση από τον δικαστή.

— Ένσταση διεθνούς δημόσιας τάξης

Είναι επίσης δυνατός ο, εν όλω ή εν μέρει, παραμερισμός των ουσιαστικών διατάξεων του αλλοδαπού δικαίου –οι οποίες καταρχήν καλούνται σε εφαρμογή δυνάμει του κανόνα σύγκρουσης– υπέρ των ουσιαστικών διατάξεων του γαλλικού δικαίου βάσει της ένστασης διεθνούς δημόσιας τάξης. Ελλείψει σαφούς ορισμού, από τη νομολογία προκύπτει ότι η ένσταση διεθνούς δημόσιας τάξης περιλαμβάνει καταρχάς τις ουσιώδεις ή θεμελιώδεις αρχές του γαλλικού δικαίου, όπως είναι οι αρχές της αξιοπρέπειας, της ελευθερίας του ανθρώπου (μεταξύ άλλων όσον αφορά τον γάμο), καθώς και της σωματικής ακεραιότητας των προσώπων. Περικλείει στη συνέχεια μια έννοια που μεταβάλλεται περισσότερο στον χρόνο και στον χώρο, δηλαδή τις αναγκαστικού δικαίου νομοθετικές πολιτικές της Γαλλίας, το πεδίο των οποίων εξαρτάται από την *in concreto* εκτίμηση του δικαστή.

— Ένσταση καταστρατήγησης του νόμου

Το αλλοδαπό δίκαιο μπορεί επίσης να μην εφαρμοστεί, όταν η εφαρμογή του είναι αποτέλεσμα καταστρατήγησης του νόμου, δηλαδή αποτέλεσμα σκόπιμων μεθοδεύσεων που έχουν ως αποτέλεσμα να προκληθεί τεχνητά η εφαρμογή του εν λόγω δικαίου, αντί του δικαίου που κανονικά θα καλείτο σε εφαρμογή. Οι μεθοδεύσεις αυτές μπορούν να συνίστανται, για παράδειγμα, στην ηθελημένη χειραγώγηση του κριτηρίου σύνδεσης ή της νομικής κατηγορίας του συνδετικού στοιχείου.

– Αδυναμία προσδιορισμού του περιεχομένου του εφαρμοστέου αλλοδαπού δικαίου

Επιπλέον, το γαλλικό δίκαιο καλείται σε εφαρμογή επικουρικώς στις περιπτώσεις στις οποίες αποδεικνύεται αδύνατο να προσδιορισθεί το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου που κανονικά θα ήταν εφαρμοστέο.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Η νομολογία, μετά από κάποιους δισταγμούς, έχει πλέον παγιωθεί: εναπόκειται στον Γάλλο δικαστή που αναγνωρίζει αλλοδαπό δίκαιο ως εφαρμοστέο, είτε αυτεπάγγελα, είτε κατόπιν αιτήματος ενός από τους διαδίκους που το επικαλείται, να αναζητήσει το περιεχόμενο του εν λόγω δικαίου, με τη βοήθεια των διαδίκων ή ακόμη και με δικές του ενέργειες. Η λύση αυτή εφαρμόζεται κατά τρόπο γενικό, είτε οι διάδικοι έχουν ελευθερία διάθεσης των δικαιωμάτων τους είτε όχι.

3 Κανόνες συγκρούσης νομων

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Με την επιφύλαξη των διμερών ή πολυμερών συμβάσεων που καλούνται σε εφαρμογή λόγω της σχετικής συμβατικής σχέσης, ο προηγούμενος νομολογιακός κανόνας σύγκρουσης νόμων στον τομέα αυτό δεν εφαρμόζεται παρά μόνον στην περίπτωση κατά την οποία η συμβατική σχέση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 593/2008 («Ρώμη Ι») ούτε και σ' αυτό της Σύμβασης της Ρώμης του 1980 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές, την οποία διαδέχτηκε ο ανωτέρω κανονισμός.

Ο γαλλικός κανόνας σύγκρουσης νόμων που έχει παγιωθεί από μακρόν στη νομολογία προβλέπει τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου βάσει της αυτονομίας των μερών. Η σύμβαση διέπεται επομένως από το δίκαιο που επέλεξαν τα μέρη και, ελλείψει επιλογής, από το δίκαιο του κράτους με το οποίο η σύμβαση συνδέεται αντικειμενικά με τον στενότερο δεσμό, υπό το πρίσμα των εκάστοτε πραγματικών δεδομένων.

Ο τύπος των δικαιοπραξιών διέπεται από το δίκαιο του τόπου της κατάρτισής τους, εκτός αν τα μέρη έχουν συμφωνήσει ρητώς να υπαγάγουν τον τύπο της σχετικής πράξης στο δίκαιο που ορίζουν ως εφαρμοστέο επί της ουσίας, στις περιπτώσεις που έχουν αυτήν τη δυνατότητα.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Για τα γενεσιουργά γεγονότα που επήλθαν πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού Ρώμη II, το εφαρμοστέο δίκαιο είναι εκείνο του τόπου του ζημιογόνου γεγονότος, ως τέτοιος δε νοείται είτε ο τόπος του γενεσιουργού γεγονότος είτε ο τόπος στον οποίο επήλθε η ζημία.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Σύμφωνα με το άρθρο 3 τρίτο εδάφιο του αστικού κώδικα, η κατάσταση και η ικανότητα ενός φυσικού προσώπου διέπονται από το δίκαιο του κράτους του οποίου έχει την ιθαγένεια (το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση αναφερόμενο και ως εθνικό δίκαιο).

Ωστόσο, ο τομέας του δικαίου που διέπει την προσωπική κατάσταση περιορίζεται κυρίως στα ζητήματα που αφορούν τη δικαιοπρακτική ικανότητα των φυσικών προσώπων (ανικανότητα κατάρτισης δικαιοπραξιών).

Καταρχήν, οι δικαστικές αποφάσεις που διαπλάθουν ή αφορούν την προσωπική κατάσταση και την ικανότητα των προσώπων παράγουν τα αποτελέσματά τους στη Γαλλία ανεξάρτητα από οποιαδήποτε δήλωση κήρυξης εκτελεστότητας, με εξαίρεση τις περιπτώσεις στις οποίες πρέπει να οδηγήσουν σε πράξεις υλικής εκτέλεσης επί πραγμάτων ή καταναγκασμού επί προσώπων.

Η κατοικία δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου που διέπει την προσωπική κατάσταση, στο μέτρο που δεν εμπίπτει σε καμία ειδική κατηγορία σύνδεσης. Κατά συνέπεια, υπόκειται στο δίκαιο που καλείται σε εφαρμογή σε κάθε έναν από τους θεσμούς για τους οποίους λαμβάνεται υπόψη.

Ομοίως, εάν το όνομα δεν υπόκειται μεν σε κάποιον ειδικό κανόνα σύγκρουσης, ο/οι γονέας/είς που επιθυμεί/ούν να δηλώσει/ουν ή να τροποποιήσει/ουν το όνομα του τέκνου τους μπορεί/ούν να επικαλεστεί/ούν, για τον σκοπό αυτόν το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση το οποίο καλείται σε εφαρμογή.

Τέλος, οι εφαρμοστέες διαδικασίες για την αλλαγή του ονόματος διέπονται από το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση του ενδιαφερομένου, σύμφωνα με το άρθρο 3 τρίτο εδάφιο του γαλλικού αστικού κώδικα, όπως έχει ερμηνευθεί από τη νομολογία.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

3.4.1 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου

Σύμφωνα με το άρθρο 311-14 του αστικού κώδικα, ο δεσμός γονέα και τέκνου διέπεται από το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση της μητέρας κατά την ημέρα γέννησης του τέκνου αν η μητέρα είναι άγνωστη, από το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση του τέκνου.

Εντούτοις, το άρθρο 311-15 του αστικού κώδικα ορίζει ότι, αν το παιδί και ο πατέρας και η μητέρα, ή ένας εξ αυτών, έχουν τη συνήθη διαμονή τους στη Γαλλία, κοινή ή χωριστή, ο εκ των πραγμάτων συναγόμενος δεσμός γονέα και τέκνου παράγει όλες τις συνέπειες που απορρέουν εξ αυτού σύμφωνα με το γαλλικό δίκαιο, ακόμα και αν τα λοιπά στοιχεία του δεσμού μπορούν να εξαρτώνται από αλλοδαπό δίκαιο.

Τέλος, κατά το άρθρο 311-17 του αστικού κώδικα, η εκούσια αναγνώριση πατρότητας ή μητρότητας είναι έγκυρη εάν έγινε είτε σύμφωνα με το δίκαιο του προσώπου του αναγνωρίσαντος είτε σύμφωνα με το δίκαιο του προσώπου του τέκνου.

Σύμφωνα με πάγια νομολογία του Ακυρωτικού Δικαστηρίου, το άρθρο 311-17 εφαρμόζεται τόσο στην αγωγή κήρυξης ακυρότητας όσο και στην αγωγή αμφισβήτησης της αναγνώρισης, η άσκηση των οποίων πρέπει να είναι δυνατή τόσο σύμφωνα με το δίκαιο του αναγνωρίσαντος, όσο και σύμφωνα με το δίκαιο του τέκνου.

3.4.2 Υιοθεσία

Σύμφωνα με το άρθρο 370-3 του αστικού κώδικα, οι προϋποθέσεις της υιοθεσίας διέπονται από το εθνικό δίκαιο του υιοθετούντος ή, σε περίπτωση υιοθεσίας από δύο συζύγους, από το δίκαιο που διέπει τις συνέπειες του γάμου τους. Εντούτοις, δεν τελείται υιοθεσία αν το εθνικό δίκαιο του ενός και του άλλου συζύγου την απαγορεύει.

Η υιοθεσία αλλοδαπού ανηλίκου δεν τελείται αν το δικαίο της προσωπικής του κατάστασης απαγορεύει αυτόν τον θεσμό, εκτός εάν ο ανήλικος γεννήθηκε και έχει τη συνήθη διαμονή του στη Γαλλία.

Ανεξαρτήτως του εφαρμοστέου δικαίου, η υιοθεσία απαιτεί τη συναίνεση του νόμιμου αντιπροσώπου του τέκνου. Η συναίνεση πρέπει να είναι ελεύθερη, χωρίς κανένα αντάλλαγμα, να δίδεται μετά τη γέννηση του τέκνου και με επίγνωση των συνεπειών της υιοθεσίας, ιδίως δε αν η συναίνεση δίδεται για πλήρη υιοθεσία και αφορά την πλήρη και αμετάκλητη διακοπή του προϋπάρχοντος δεσμού γονέα και τέκνου.

Κατά το άρθρο 370-4 του αστικού κώδικα, τα αποτελέσματα υιοθεσίας που τελείται στη Γαλλία είναι τα οριζόμενα στο γαλλικό δικαίο.

Το άρθρο 370-5 ορίζει ότι η υιοθεσία που τελέστηκε κανονικά στην αλλοδαπή παράγει στη Γαλλία τα αποτελέσματα της πλήρους υιοθεσίας, εάν διακόπτεται πλήρως και αμετάκλητα τον προϋπάρχοντα δεσμό γονέα και τέκνου. Σε αντίθετη περίπτωση, παράγει τα αποτελέσματα της απλής υιοθεσίας. Μπορεί να μετατραπεί σε πλήρη υιοθεσία, αν οι απαιτούμενες συναίνεσεις έχουν δοθεί ρητώς και με επίγνωση των συνεπειών τους.

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

3.5.1 Γάμος

Οι κανόνες σύγκρουσης είναι οι προβλεπόμενοι στα άρθρα 202-1 και 202-2 του αστικού κώδικα (κωδικοποίηση και προσαρμογή της νομολογίας).

Κατά το άρθρο 202-1, πρώτο εδάφιο, οι αναγκαίες ιδιότητες και προϋποθέσεις για τη σύναψη γάμου ρυθμίζονται, για κάθε σύζυγο, από το δικαίο της προσωπικής του κατάστασης. Ωστόσο, ανεξάρτητα από το εφαρμοστέο δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση, ο γάμος απαιτεί τη συναίνεση των συζύγων, υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο γαλλικό δικαίο στα άρθρα 120 και 180 του αστικού κώδικα.

Εξάλλου, το δεύτερο εδάφιο ορίζει ότι δύο άτομα του ίδιου φύλου μπορούν να συνάψουν γάμο εφόσον, για ένα τουλάχιστον από τα δύο, αυτό επιτρέπεται είτε από το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάστασή του είτε από το δικαίο της χώρας στην επικράτεια της οποίας έχει την κατοικία ή τη διαμονή του. Το Ακυρωτικό Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να επιβεβαιώσει, σε απόφασή του της 28ης Ιανουαρίου 2015, ότι το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 202-1 του αστικού κώδικα θα πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι εισάγει επιφύλαξη υπέρ της επικουρικής εφαρμογής του γαλλικού δικαίου βάσει της ένστασης διεθνούς δημοσίας τάξης. Κατά τον τρόπο αυτόν, πρέπει να αποκλειστεί εν μέρει η εφαρμογή του αλλοδαπού δικαίου, το οποίο θα καλείτο κανονικά σε εφαρμογή ως δικαίο του προσώπου ενός εκ των συζύγων, εφόσον αυτό απαγορεύει τον γάμο μεταξύ προσώπων του ίδιου φύλου, λόγω του ότι αντιβαίνει σε ειδική νομοθετική πολιτική της Γαλλίας (βλ. ανωτέρω, όσον αφορά την εξαιρέση της δημόσιας τάξης).

Η εφαρμογή των διατάξεων αυτών αποδείχθηκε εντούτοις ευαίσθητο ζήτημα στις περιπτώσεις στις οποίες η Γαλλία συνδέεται με ένα ξένο κράτος με διμερή σύμβαση (οι περιπτώσεις της Αλγερίας, της Καμπότζης, του Κοσσυφοπεδίου, του Λάος, της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας, του Μαρόκου, του Μαυροβουνίου, της Πολωνίας, της Σερβίας, της Σλοβενίας και της Τυνησίας), οι διατάξεις της οποίας παραπέμπουν, όσον αφορά τον γάμο, μόνο στο δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση του συζύγου για τον έλεγχο των ουσιαστικών προϋποθέσεων σύναψης γάμου και το δικαίο αυτό απαγορεύει το γάμο μεταξύ προσώπων του ίδιου φύλου. Η νομική κατάσταση των προσώπων αυτών αποσαφηνίστηκε ωστόσο μετά από την απόφαση του Ακυρωτικού Δικαστηρίου της 28ης Ιανουαρίου 2015 (αίτηση αναίρεσης υπ' αριθμ. 13-50.059), το οποίο απέρριψε την εφαρμογή του δικαίου του Μαρόκου, που ορίζεται ως εφαρμοστέο στη σύμβαση μεταξύ Γαλλίας και Μαρόκου, κατ' εφαρμογή του άρθρου 4 της ίδιας αυτής σύμβασης· το άρθρο αυτό διευκρινίζει ότι η εφαρμογή του δικαίου ενός εκ των δύο κρατών που ορίζονται στη σύμβαση μπορεί να αποκλειστεί από τα δικαστήρια του άλλου κράτους, αν το δικαίο αυτό είναι προδήλως ασύμβατο με τη δημόσια τάξη, πράγμα που συμβαίνει όταν, για τουλάχιστον έναν εκ των συζύγων, είτε το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση είτε το δικαίο του κράτους στην επικράτεια του οποίου έχει την κατοικία ή τη διαμονή του, επιτρέπει τον γάμο μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου.

Σύμφωνα με το άρθρο 202-1 του αστικού κώδικα, ο τύπος του γάμου διέπεται από το δικαίο του τόπου τέλεσης.

Τέλος, όσον αφορά τις αμιγώς προσωπικές συνέπειες του γάμου, το δικαίο που κανονικά καλείται σε εφαρμογή είναι, κατά τη νομολογία, εκείνο της κοινής ιθαγένειας των συζύγων, ελλείψει δε αυτού, το δικαίο της κοινής συνήθους διαμονής των συζύγων ή, ελλείψει αυτού, το γαλλικό δικαίο του δικάζοντος δικαστή. Οι περιουσιακές συνέπειες του γάμου υπάγονται στο δικαίο που είναι εφαρμοστέο στις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων ή στην κληρονομική διαδοχή.

3.5.2 Ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης

Η ελεύθερη ένωση, ή συμβίωση, δεν υπόκειται σε ειδικό κανόνα σύγκρουσης στο μέτρο που, κατά το γαλλικό δικαίο, οι σχέσεις των μερών της συμβίωσης δεν υπάγονται σε ειδική νομική κατηγορία, αλλά αποτελούν εν τοις πράγμασι κατάσταση. Ως εκ τούτου, οι σχέσεις αυτές διέπονται από το κοινό ενοχικό δικαίο. Κατά συνέπεια, αναλόγως της διαφοράς και της νομικής φύσης της σχέσης μεταξύ των μερών, θα κληθεί σε εφαρμογή το δικαίο που είναι εφαρμοστέο στην εξωσυμβατική ευθύνη, στα πράγματα ή στην κληρονομική διαδοχή.

Αντιθέτως, τα καταχωρισμένα σύμφωνα αποτελούν αντικείμενο ειδικού κανόνα σύγκρουσης που προβλέπεται στο άρθρο 515-5-1 του γαλλικού αστικού κώδικα, κατά το οποίο οι όροι σύστασης και οι συνέπειες ενός καταχωρισμένου συμφώνου, καθώς και οι αιτίες και οι συνέπειες της λύσης του, διέπονται από τις ουσιαστικές διατάξεις του κράτους της αρχής που προέβη στην καταχώριση.

Ο κανονισμός (ΕΕ) 2016/1104 της 24ης Ιουνίου 2016 που εφαρμόζεται στις περιουσιακές σχέσεις των καταχωρισμένων συντρόφων θέτει ως κανόνα σύγκρουσης, καταρχάς, το δικαίο που επιλέγεται από τους συντρόφους (μεταξύ του δικαίου της εθνικότητάς τους, του δικαίου της συνήθους διαμονής τους και του δικαίου του κράτους στο οποίο έχει καταχωριστεί η συμβίωση) και, ελλείψει αυτών, το δικαίο του κράτους σύμφωνα με το δικαίο του οποίου συστάθηκε το καταχωρισμένο σύμφωνο συμβίωσης. Ο κανονισμός αυτός θα αρχίσει να εφαρμόζεται στις 29 Ιανουαρίου 2019.

3.5.3 Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Οι κανόνες σύγκρουσης ορίζονται στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1259/2010 («Ρώμη III») για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό.

Για τις αγωγές που ασκήθηκαν πριν από την 21η Ιουνίου 2012, ημερομηνία έναρξης εφαρμογής του κανονισμού αυτού, κανόνας σύγκρουσης είναι ο προβλεπόμενος στο άρθρο 309 του αστικού κώδικα, σύμφωνα με το οποίο το διαζύγιο διέπεται από το γαλλικό δικαίο σε περίπτωση κοινής γαλλικής υπηκοότητας των συζύγων κατά τον χρόνο έναρξης της διαδικασίας, ελλείψει αυτής, σε περίπτωση που έχουν την κατοικία τους στη Γαλλία, κοινή ή χωριστή, ή, ελλείψει αυτής, σε περίπτωση που κανένα άλλο αλλοδαπό δικαίο δεν αναγνωρίζει δικαιοδοσία της χώρας του, τα δε γαλλικά δικαστήρια είναι αρμόδια για την εκδίκαση του διαζυγίου.

Γονική μέριμνα

Ο κανόνας σύγκρουσης τίθεται στα άρθρα 15 επ. της Σύμβασης της Χάγης της 19ης Οκτωβρίου 1996 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δικαίο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών.

Ανεξάρτητα από τη διαδικασία και τυχόν παρέμβαση δικαστικής ή διοικητικής αρχής, η αυτοδικαίως ανάθεση ή παύση της γονικής μέριμνας, όπως και η άσκηση της, διέπεται από το δικαίο του κράτους της συνήθους διαμονής του παιδιού.

Όταν επιλαμβάνεται γαλλική αρχή, αυτή εφαρμόζει καταρχήν το γαλλικό δικαίο. Ωστόσο, μπορεί κατ' εξαίρεση να εφαρμόσει ή να λάβει υπόψη το δικαίο άλλου κράτους με το οποίο η υπόθεση έχει στενό δεσμό.

3.5.4 Υποχρεώσεις διατροφής

Σύμφωνα με το άρθρο 15 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 4/2009 σχετικά με τα θέματα υποχρεώσεων διατροφής, το δικαίο που είναι εφαρμοστέο εν προκειμένω καθορίζεται σύμφωνα με το Πρωτόκολλο της 23ης Νοεμβρίου 2007, για την είσπραξη, σε διεθνές επίπεδο, απαιτήσεων διατροφής τέκνων και άλλων μορφών

οικογενειακής διατροφής. Καταρχήν, εφαρμόζεται το δίκαιο του κράτους της συνήθους διαμονής του δικαιούχου, οι διάδικοι μπορούν όμως με συμφωνία τους να ορίσουν, για ήδη κινηθείσα διαδικασία, ως εφαρμοστέο το δίκαιο του δικάζοντος δικαστή ή ένα από τα ακόλουθα δίκαια:

α) το δίκαιο οποιουδήποτε κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει ένας από τους διαδίκους κατά τον χρόνο του καθορισμού

β) το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του ένας από τους διαδίκους κατά τον χρόνο του καθορισμού

γ) το δίκαιο το οποίο έχουν ορίσει οι διάδικοι ως εφαρμοστέο στις περιουσιακές τους σχέσεις ή το πράγματι εφαρμοζόμενο δίκαιο στις σχέσεις αυτές

δ) το δίκαιο το οποίο έχουν ορίσει οι διάδικοι ως εφαρμοστέο στο διαζύγιο ή τον δικαστικό χωρισμό τους ή το πράγματι εφαρμοζόμενο δίκαιο για τα θέματα αυτά.

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Οι κανόνες σύγκρουσης της Σύμβασης της Χάγης της 14ης Μαρτίου 1978 περί του εφαρμοστέου δικαίου στις γαμικές σχέσεις εφαρμόζονται στους συζύγους που τέλεσαν γάμο μετά την 1η Σεπτεμβρίου 1992, σε συνδυασμό με τις διατάξεις προσαρμογής που προβλέπονται ειδικά στα άρθρα 1397-2 έως 1397-5 του αστικού κώδικα.

Καθώς η σύμβαση δεν προβλέπει το πεδίο του εφαρμοστέου δικαίου, αυτό ορίζεται με βάση τις αρχές που θέτει συναφώς η γαλλική νομολογία. Επομένως, το δίκαιο που καλείται σε εφαρμογή δυνάμει της σύμβασης ρυθμίζει τη σύνθεση της περιουσίας των συζύγων, τα εκατέρωθεν δικαιώματα και τις εκατέρωθεν υποχρεώσεις και εξουσίες κατά τη διάρκεια του γάμου, καθώς και τη λύση της περιουσιακής σχέσης και την εκκαθάριση της περιουσίας μετά τον γάμο.

Οι γαλλικοί κανόνες σύγκρουσης εφαρμόζονται στους συζύγους που τέλεσαν γάμο πριν από την 1η Σεπτεμβρίου 1992. Προβλέπουν ότι οι περιουσιακές σχέσεις των συζύγων, είτε υπάρχει συμφωνία με τη μορφή σύμβασης είτε όχι, ρυθμίζονται από το δίκαιο που όρισαν οι σύζυγοι κατά την τέλεση του γάμου, είτε ρητώς, είτε σιωπηρώς, πλην όμως σαφώς.

Οι σύζυγοι που θα τελέσουν γάμο ή θα ορίσουν το εφαρμοστέο δίκαιο στις περιουσιακές σχέσεις τους μετά τις 29 Ιανουαρίου 2019 θα υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του

κανονισμού (ΕΕ) 2016/1103, της 24ης Ιουνίου 2016, για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα της διεθνούς δικαιοδοσίας, του εφαρμοστέου δικαίου και της αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε ζητήματα περιουσιακών σχέσεων των συζύγων

Ελλείψει επιλογής ρητής ή σιωπηρής, πρέπει να εξακριβωθεί ποια ήταν η βούληση των μερών, βάσει μαχητού τεκμηρίου όπως, για παράδειγμα, του τεκμηρίου υπέρ του δικαίου του κράτους της πρώτης κοινής κατοικίας.

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Οι διατάξεις του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 650/2012 της 4ης Ιουλίου 2012 εφαρμόζονται στις κληρονομικές διαδοχές που επέρχονται από τις 17 Αυγούστου 2015. Το άρθρο 21 του κανονισμού ορίζει ως εφαρμοστέο, για το σύνολο της κληρονομίας, το δίκαιο του κράτους στο οποίο ο θανάτων είχε τη συνήθη διαμονή του κατά τον χρόνο του θανάτου.

Οι κληρονομικές διαδοχές που επήλθαν πριν από τις 17 Αυγούστου 2015 εξακολουθούν να διέπονται από τους γαλλικούς κανόνες σύγκρουσης. Οι εν λόγω κανόνες θεσπίζουν δυαδικό σύστημα, καθώς διασπούν τη διεθνή κληρονομία ενός προσώπου σε δύο σύνολα: αφενός το σύνολο των κινητών και, αφετέρου ένα ή περισσότερα σύνολα ακινήτων, κατά περίπτωση.

Ως προς τα κινητά, η διαδοχή καλύπτει τα υλικά και τα άυλα αγαθά και ρυθμίζεται από το δίκαιο της τελευταίας κατοικίας του θανόντος.

Ως προς τα ακίνητα, η διαδοχή ρυθμίζεται από το δίκαιο του κράτους όπου βρίσκεται το ακίνητο· τα γαλλικά δικαστήρια μπορούν εντούτοις να εφαρμόσουν για το ακίνητο το γαλλικό δίκαιο μέσω της αναπαρτομής, στην περίπτωση που αυτή επιτρέπει να διασφαλιστεί η ενότητα της κληρονομικής διαδοχής μέσω της εφαρμογής του ίδιου δικαίου στα κινητά και στα ακίνητα (βλ. ανωτέρω).

Το εφαρμοστέο δίκαιο στη διαδοχή εξ αδιαθέτου, το οποίο καθορίζεται σύμφωνα με τους ανωτέρω κανόνες σύγκρουσης, διέπει επίσης τις ουσιαστικές προϋποθέσεις και τις συνέπειες της διαδοχής από διαθήκη ή από σύμβαση. Ωστόσο, οι απαιτήσεις όσον αφορά τον τύπο της διαθήκης εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης της 5ης Οκτωβρίου 1961, της οποίας οι διατάξεις εφαρμόζονται από την 19η Νοεμβρίου 1967.

Εξάλλου, η Γαλλία δεσμεύεται από τη Σύμβαση της Ουάσιγκτον της 26ης Σεπτεμβρίου 1973, η οποία ισχύει από την 1η Δεκεμβρίου 1994 και σύμφωνα με την οποία, κάθε διαθήκη που συντάσσεται σύμφωνα με τους τύπους που προβλέπει η Σύμβαση πρέπει να αναγνωρίζεται ως έγκυρη ως προς τον τύπο της σε όλα τα συμβαλλόμενα κράτη.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Σύμφωνα με το άρθρο 3 δεύτερο εδάφιο του αστικού κώδικα, τα ακίνητα, καθώς και όλα τα συναφή εμπράγματα δικαιώματα, διέπονται από το δίκαιο του κράτους όπου βρίσκονται.

3.9 Αφερεγγυότητα

Εκτός του πεδίου εφαρμογής των κανονισμών ΕΕ αριθ. 1346/2000 και αριθ. 2015/848, η νομολογία έκανε πάντα δεκτή τη δυνατότητα να κινηθεί συλλογική διαδικασία εναντίον οφειλέτη στη Γαλλία, εφόσον αυτός έχει την έδρα του ή μία από τις εγκαταστάσεις του στη χώρα. Το ίδιο ισχύει και ως προς τους Γάλλους δανειστές, βάσει του προνομίου δικαιοδοσίας («*privilege de juridiction*») του άρθρου 14 του αστικού κώδικα.

Το εφαρμοστέο δίκαιο σε διαδικασία που έχει κινηθεί στη Γαλλία είναι αναγκαστικά το γαλλικό δίκαιο, το οποίο ρυθμίζει τις προϋποθέσεις κίνησης, τη διεξαγωγή της διαδικασίας και τα αποτελέσματά της, ιδίως το αντιτάξιμο των ασφαλειών. Όλοι οι δανειστές, ακόμη και εκείνοι που κατοικούν εκτός Γαλλίας, μπορούν παραδεκτά να αναγγείλουν τις απαιτήσεις τους. Η γαλλική διαδικασία που κινείται κατ' αυτόν τον τρόπο προορίζεται, καταρχήν, να καλύψει όλα τα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που βρίσκονται στο εξωτερικό, υπό την προϋπόθεση, προφανώς, ότι οι γαλλικές αποφάσεις θα αναγνωριστούν στην αλλοδαπή

Τέλος, συλλογική διαδικασία που έχει κινηθεί στην αλλοδαπή παράγει τα αποτελέσματά της στη Γαλλία, υπό την προϋπόθεση ότι δεν έχει κινηθεί ήδη άλλη διαδικασία στη χώρα και ότι έχουν κηρυχθεί εκτελεστές οι αποφάσεις που έχουν εκδοθεί στην αλλοδαπή.

Τελευταία επικαιροποίηση: 18/12/2020

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.